

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з корейської філології

на тему:

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЙ ВВІЧЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ КОРЕЙСЬКІЙ
МОВІ: ГРАМАТИЧНИЙ І ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТИ**

Студентки групи Кор25-21
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання

Освітньої програми:

Корейська мова і література та
переклад, західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.066 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша – корейська

Голофаєвої Ольги Володимирівни

Науковий керівник:

Пророченко

Наталія Олександрівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 . ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЙ ВВІЧЛИВОСТІ У СУЧАСНІЙ КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ	6
1.1. Теоретичні засади дослідження мовленнєвого етикету у корейській мові.....	6
1.2. Особливості вербалізації ввічливості у сучасній корейській мові.....	12
Висновки до розділу 1.....	15
РОЗДІЛ 2. ГРАМАТИЧНИЙ І ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЙ ВВІЧЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ	17
2.1. Категорії ввічливості корейської мови.....	17
2.2. Граматичні аспекти категорій ввічливості в сучасній корейській мові...	23
2.3. Функційні аспекти категорій ввічливості в сучасній корейській мові.....	27
Висновки до розділу 2.....	28
ВИСНОВКИ.....	30
АНОТАЦІЯ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33

ВСТУП

Мова являється рушійною силою в взаєморозумінні суспільства між собою, нам важко уявити людське існування без таких навичок як говоріння та сприйняття мови. В свою чергу знання іноземних мов розширює можливості розуміння та співпраці людей по всьому світу, включаючи різні сфери людського життя. Однак, знати основні правила та використовувати примітивні прийоми недостатньо для здійснення ефективної комунікації. Це стосується як рідної мови, так й іноземної. Задля гармонічної та приємної комунікації люди повинні орієнтуватися в загальноприйнятому контексті ввічливості та мовленнєвого етикету загалом. За довгий період існування людства, ми навчилися контролювати свої думки та емоції, оскільки передаємо їх через мову, міміку та наші жести.

Будь-яка мова не є стійкою до внутрішніх та зовнішніх змін, вона реагує на всі соціокультурні процеси. Кожна історична епоха приносила власні корективи у різні мовленнєві аспекти. Однак, деякі з систем мови зберігають своє значення дотепер.

До таких належать категорії ввічливості, що мають довгу історію формування з і безліч правил. Безумовно, такі правила існують в усіх мовах світу, оскільки ввічливість вважається однією з важливих принципів в житті людини. Однак, азійські народи з давніх часів і до сьогодні ставлять ввічливість вище, за інші аспекти. Тому, фахівцям східних мов, важливо вивчати та досліджувати тему категорій ввічливості. Корейське суспільство зберігає притаманну конфуціанству традицію шанування старших за віком і статусом осіб, що проявляється в повсякденному й офіційному спілкуванні, без знання особливостей якого неможливо здійснювати ефективну комунікацію з носіями корейської мови та професійний переклад.

Актуальність визначається у систематизації та класифікації категорій ввічливості мовленнєвого етикету корейської сучасної мови та вербалізації цих категорій. Зокрема, вивчення категорії ввічливості в корейській мові має важливість для опису цієї мови, оскільки сама категорія відіграє ключову роль у комунікації. Аналіз форм ввічливості, її граматичних та функційних аспектів також важливий для

сприйняття та правильного вживання у процесі комунікації в залежно від конкретної ситуації.

Мета роботи полягає у дослідженні граматичних та функційних аспектів і вербалізації категорій ввічливості у формальному та неформальному спілкуванні.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

1. Вивчити загальнотеоретичні засади мовленнєвого етикету корейської мови;
2. Визначити особливості вербалізації категорій ввічливості;
3. Розглянути класифікацію категорій ввічливості в сучасній корейській мові;
4. Virізнити граматичні аспекти категорій ввічливості корейської мови;
5. Виокремити функціональні аспекти категорій ввічливості корейської мови.

Об'єктом дослідження мовленнєвий етикет корейської мови, який виражається через вербальні та невербальні засоби комунікативної категорії ввічливості корейської сучасної мови.

Предметом дослідження – граматичні і функційні аспекти категорій ввічливості корейської сучасної мови.

Матеріалом дослідження виступають лексичні одиниці, які відібрані з платформи «Naver Blogs»; сайтів для вивчення корейської мови «Talk To Me In Korean», «HowToStudyKorean»; корейських газет «The Korea Times», «The Korea Herald», книг «Korean Etiquette and Ethics in Business», «Дослідження з граматики корейської мови», наукових статей «Українській лінгвістичній корейстиці півстоліття», «Використання відомостей про походження корейської мови у навчальному процесі»; корейських шоу та телевізійних програм «런닝맨» (Running Man), «무한도전» (Infinite Challenge), «복면가왕» (King of Mask Singer).

Методи дослідження обумовлені метою і завданнями роботи. Метод суцільної вибірки, який дозволив виокремити лексичні одиниці з текстів, для відбору матеріалу для аналізу ви використали порівняльний аналіз мовленнєвого етикету корейської мови, англійської та української. Використали описовий метод разом з класифікацією та систематизацією категорій ввічливості корейської мови, для закономірностей та зв'язків між категоріями ввічливості. Методика комунікативно-

прагматичного аналізу, для упорядкування різних аспектів ввічливості та для визначення функціонування категорій в конкретних мовних ситуаціях.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в поглибленні розуміння граматичні та функційні аспекти вербалізації ввічливості в корейській мові та можливу взаємодію між ними. Дістав подальшого розвитку аналіз, як граматичні конструкції у корейській мові відображають ввічливість та вплив функційних аспектів мовлення.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що матеріали та результати ефективності спілкування та співпрацю з носіями корейської мови в різних сферах, як бізнес, культура чи туризм; для викладання курсів з мовленнєвого етикету корейської мови.

Обсяг і структура курсової роботи складається з вступу, двох розділів та висновків до них, загальних висновків, анотації та списку використаних джерел, який містить 27 позицій. Загальний обсяг роботи становить 32 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЙ ВВІЧЛИВОСТІ У СУЧАСНІЙ КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Загально-теоретичні засади дослідження мовленнєвого етикету у корейській мові

Серед корейських та американських лінгвістичних шкіл існує велика кількість різних досліджень категорій ввічливості корейської мови, їх форм та рівнів, а також вже розглянуто основні аспекти ввічливості в цілому. Чимало внеску в тему ввічливості корейської мови зробили такі корейські граматики, як Хео Сан Хі, Нам Гісім, Хо Ун, Лі Хісин, Сон Хомін, Кан Боксу та Ю Чханкюн, Кім Мінсу, Ім Хобін та інших. Також важливо зазначити актуальність робіт про структурно-семантичні класифікації категорії ввічливості Лі Іксопа, Хан Гіля, Ко Йонгина, Со Чжонмока. Щодо американських вчених, то роботи про етнографічні та соціологічні методи дослідження категорій ввічливості кореїців С. Мартіна та Р. Ховелла значно розширили погляди про важливість досліджень категорій ввічливості, порушили нагальні питання про проблематику та способи розв'язання конкретних задач.

Неможливо не зазначити роботи й таких українських мовознавців, як Л.Г. Скалозуб, Ю.Л. Мосенкіс, Р.І. Синишин, що брали участь в дослідженнях корейської мови у своїх публікаціях. Наше дослідження також спирається на роботи вищезазначених мовознавців в контексті граматичних та функційних аспектів категорій ввічливості.

Розглядаючи тему ввічливості в цілому необхідно розглянути та дослідити такі лінгвістичні терміни як: культура мовлення, лінгвістична ввічливість, мовленнєвий етикет, ввічливість та категорії ввічливості. З першого погляду ці поняття означають та описують одне й те саме лінгвістичне явище, однак вони не є абсолютно однаковими поняттями, щоправда, тісно пов'язані між собою. Дослідники з усього

світу надають цій темі велике значення, дотримуючись думки, що «одним із суттєвих показників людської культури є культура мовлення.» (Стельмахович, 1981). За словами Мирослава Стельмаховича у лінгвістиці під культурою мовлення заведено вважати загальноприйняті норми та їх дотримання щодо вживання лексики, граматичних форм, орфоепії, орфографії та пунктуації. Виконання всіх вищезгаданих норм свідчить і про мовну підготовку, і про інтелектуальний розвиток самого мовця. На сьогодні, найбільш вживані терміни щодо «культури мовлення» трактуються такими визначеннями:

Культура мовлення – це насамперед ознаки і властивості, сукупність та система яких говорять про її комунікативну досконалість (Плющ, 1994);

Культура мовлення – це сукупність навичок і знань людини, які забезпечують цілісне й просте застосування мови з метою спілкування (Пономарів, 2001);

Культура мовлення – це область лінгвістичних знань про культуру мовлення як сукупності та системи її комунікативних якостей. (Неоніла Тільняк, 2022).

Щобільше, саме культура мовлення відображає рівень освіченості та вихованості людини, допомагає уникати конфліктних ситуацій, сприяє ефективному спілкуванню та підтримує взаєморозуміння під час бесіди. Слід зазначити, що культура мовлення не лише лінгвістичне явище, а ще й психологічне, педагогічне, естетичне та етичне. (Богдан, 1998)

Лінгвістична ввічливість – аспект культури, що зобов'язує вживання ввічливих загальноприйнятих слів, мовних конструкцій та тону голосу.

В свою чергу, мовленнєвий етикет – це національно специфічні правила мовної поведінки, які реалізуються в системі стійких формул і виразів, що рекомендуються для використання в різних ситуаціях ввічливого контакту зі співбесідником, зокрема під час привітання, знайомства, звернення до співбесідника, висловлення подяки, прощання тощо. (Словник лінгвістичних термінів, 1985).

Мовленнєвий етикет включає ввічливість як загальне поняття, ввічливе вживання мови, а також, правила формалітету та етикету, сюди ж ми відносимо й категорії ввічливості. Залежно від контексту розмови мовленнєвий етикет надає можливість забезпечити ефективне спілкування, що допомагає в побудові позитивних

взаємовідносин та підтримувати взаємоповагу в суспільстві. До основних форм мовленнєвого етикету відносяться такі конструкції, що вживаються при з'ясуванні контакту між мовцями — формули звертань і вітань; при підтриманні контакту — формули вибачення, прохання, подяки; при припиненні контакту — формули прощання, побажання (Павловська, 2004). Варто також зазначити, що такі конструкції базуються на основі різних психологічних, соціальних, культурних та політичних сферах суспільства, залежачи від умов на яких формувались та при яких конкретних ситуаціях вживаються. Іншими словами мовленнєвий етикет одного народу відрізняється від іншого народу. Проте, звичайно, для кожної країни можна виділити основні загальні риси мовленнєвого етикету, серед яких ми змогли виділити наступні:

1. Ввічливість та повага. Поняття, що стосуються абсолютно всіх народів світу. Дотримуючись ввічливості люди виражають свою вихованість, також своє ставлення до співрозмовника, вміння аналізувати конкретну життєву ситуацію та свої знання щодо соціальних норм в суспільстві. Безумовно, правила вживання ввічливості в кожній країні мають відмінності, позаяк стандарти ввічливості однієї культури можуть не збігатися з іншою, однак сама наявність цього явища та певних правил вже вважається спільним поняттям для всіх. Найчастіше повага у світі вживається до старшого покоління, оскільки заведено вважати, що найстарші завжди мудріші через свій довгий життєвий досвід.

2. Вимоги до мовлення. Більшість країн мають загальноприйняті вимоги щодо правильності мовлення та граматичної коректності. Зазвичай ці вимоги охоплюють граматику, лексику, стилістичні елементи в мові.

3. Формальність й неформальність. З цією категорією знайома кожна людина, оскільки залежно від ситуації та контексту розмови люди обирають в якому стилі звертатись та спілкуватись з іншими людьми. Загальноприйнятим вважається спілкуватись зі старшими та колегами формально, а з рідними та близькими — неформально.

4. Уникнення конфліктних ситуацій. Вміння висловлювати власні думки таким чином, щоб випадково не образити співрозмовника та не створити конфліктну

ситуацію також являється однією зі складових мовленнєвого етикету, що дуже ціниться.

Що стосується мовленнєвого етикету сучасної корейської мови. Оскільки наше дослідження базується навколо мови корейського півострова, то важливо зазначити також історичне походження й розвиток, ключові аспекти та особливості корейського мовленнєвого етикету.

Шанобливість та повага завжди була в пріоритеті корейського народу, починаючи з часів розповсюдження конфуціанських поглядів серед корейського населення, оскільки саме ця релігійна течія та філософське вчення посилаючись на канони поширювала концепцію шанобливості до старших за віком та вищих за соціальним статусом. Конфуціанський вплив за часів династії Чосон зазнав досить інтенсивного розквіту та заклав фундамент для соціальних норм поведінки не тільки в корейському просторі, а й для більшості східних територій, що створило основу для сучасного мовленнєвого етикету Кореї. Проте, не тільки конфуціанство мало такий вплив, буддизм та християнство теж мали вагомі ідеї, що увійшли в контекст корейського мовленнєвого етикету, а саме: толерантність та милосердя. Цікавим є й те, що ці ідеї мають відгук серед представників корейського народу й нині не втратили своєї актуальності.

Мовленнєвий етикет корейського півострова займає важливу позицію в культурі та формуванні нової особистості в суспільстві, тому ми пропонуємо розглянути основні аспекти корейського мовленнєвого етикету, що охоплюють:

1. Категорії ввічливості. В корейській мові існує термін для позначення цього лінгвістичного явища «Стосовно цього аспекту мовознавець Ю.Д. Скрипник зазначив, що: «Наявність ввічливих форм у корейській мові – це одна з її яскравих особливостей, яка віддзеркалює загальні психологічні характерні риси корейського суспільства та менталітету нації.» (Скрипник, 2004).

Корейські лінгвісти щодо системи форм і рівнів ввічливості простежили закономірність, що залежно від особистої ситуації та стосунків між співрозмовниками, мовець обирає відповідну лексику і стиль мовлення.

Як ми вже зазначали вище, на розвиток категорій ввічливості в корейській мові вплинуло конфуціанство зі своїми канонами та принципами, тому звертаючись до людини варто враховувати такі аспекти, як вік, статус, стать та соціальний стан.

«Категорія ввічливості – це функціонально-семантична категорія, план змісту якої визначають семантичні компоненти ввічливого спілкування (повага, доброзичливість до співрозмовника, паритетність комунікантів тощо), а план вираження – різнорівневі мовні одиниці, що служать для її репрезентації.» (Безноса, 2008).

2. Відповідна граматична форма. Цей аспект теж напряду стосується ввічливості, оскільки за допомогою граматики корейці виражають повагу до співрозмовника. Підбираючи відповідну граматичну форму в корейській мові важливо враховувати вік, статус та соціальний стан люди з ким йде бесіда.

3. Тональність. В корейській мові велике значення приділяється інтонації, тому це також входить до мовленнєвого етикету корейської мови. Під час розмови через інтонацію можливо визначити яка атмосфера розмови, офіційна, якщо тон серйозний та неофіційний при м'якій інтонації.

Можемо простежити, що всі аспекти мовленнєвого етикету в корейській мові та культурі містять в собі елементи вираження ввічливості. Тобто, провідну роль в концепції корейського етикету займає повага та ввічливість в усіх її проявах.

Мовознавці описують термін «ввічливість» декількома визначеннями, а саме:

«Ввічливість – це характеристика дискурсу, система комунікативних стратегій і тактик, спрямованих на злагоджене й безконфліктне спілкування.» (Деревянко, 2018).

«Ввічливість – це форма взаємин між людьми, що виявляється в уважності, доброзичливості, бажанні добра іншій людині, в коректності, люб'язності, делікатності і такті, в готовності зробити послугу тому, хто цього потребує; риса характеру, моральна якість людини, що характеризує поведінку особи, для якої повага до людей стала повсякденною нормою і звичним способом поводження з оточуючими.» (Тофтул, 2014).

«Ввічливість – дотримання правил етикету, уважності та люб'язності до оточуючих людей. Під ввічливістю зазвичай розуміють вміння шанобливо і тактовно спілкуватися з людьми, готовність знайти компроміс і вислухати протилежні точки зору.» (Словник української мови: в 11 томах, 1970).

Н. М. Дзюбак описує ввічливість таким чином: «Ввічливість відбиває її соціально-рольову сторону людського спілкування. Як член суспільства кожна особа виконує відведену їй роль у суспільстві: батько, мати, син, дочка, начальник, підлеглий тощо. Усім цим ролям відповідає тип поведінки, що вважається нормативним. Дотримання суспільно схвалених норм поведінки у таких ситуаціях виправдовує сподівання суспільства, а відхилення від зобов'язань, які диктує ця роль, вважається порушенням норм соціальної поведінки».

Н. М. Дзюбак також посилаючись на роботи японських вчених, зазначив, що ввічливість в східній культурі, на відміну від західної, не є довільним актом, а відбиває соціальну ієрархію. У японській мові існує два рівні ввічливого спілкування: один – для близьких, сім'ї та друзів, інший – для всіх інших. (Дзюбак, 2015).

Щодо чіткого розмежування стилів спілкування в корейській мові висловився Со Чжонгсу (1996), вчений зазначив, що стиль та рівень ввічливості поділяють на *격식체* «формальний» та *비격식체* «неформальний». Таке розмежування являється однією з особливостей категорій ввічливості корейської мови. Детальніший аналіз ми описуємо в практичній частині нашого дослідження.

Корейський мовознавець Хео Сан Хі (2010) описував поняття ввічливості як будь-який мовний засіб, через який проявляється повага до слухача та розкриває намір мовця висловити свою повагу. Він також зазначив, що повага проявляється через пониження себе та звеличення слухача.

Таким чином, використання категорії ввічливості в корейській мові визначається різними факторами, такими як лінгвістичні, соціальні та культурні аспекти. Ця категорія відіграє ключову роль у забезпеченні успішної комунікації та є неодмінною частиною лінгвокультурного середовища.

Однак, на жаль, українські лінгвістичні дослідження мало акцентували на вивченні корейської системи ввічливості. Обмежена кількість таких досліджень з

корейської мови в контексті сходознавства та недостатня теоретична база негативно впливають на рівень вивчення корейської мови в Україні і впливає на підготовку майбутніх філологів та викладачів з корейської мови.

1.2 Особливості вербалізації ввічливості у сучасній корейській мові

Вербалізація – це вербальне (словесне) описання переживань, почуттів, думок, поведінки (Словник лінгвістичних термінів, 1985). Таким чином, в нашій роботі ми досліджуємо категорії ввічливості у мовленні, яким чином корейці виражають свою ввічливість за допомогою граматичних форм, поважних часток, чи спеціальних звертань. Ми не наголошуємо на жестикулювання та міміку, однак ці прояви також відіграють важливу роль в визначенні деяких категорій ввічливості корейської мови.

Однією з основних рис ввічливості є універсальність, тобто можливість застосовувати усталені формули ввічливості на будь-якому рівні комунікації (від побутового спілкування до міжнародного)» (Деревянко, 2018). Ввічливість дійсно здатна пристосовуватись до будь-яких життєвих ситуацій і ніколи не буде вважатись зайвою чи недоречною.

Проте, пропонуємо ознайомитись з основними особливостями вербалізації корейської мови, які ми змогли виділити дослідивши роботи таких корейських вчених, як Нам Гісім, Хо Ун, Лі Хісин, Сон Хомін, Кан Боксу та Ю Чханкюн, Кім Мінсу, Ім Хобін, Лі Іксопа, Хан Гіля, Ко Йонгина, Со Чжонмока. Американських корейців С. Мартіна та Р. Ховелла та українських мовознавців Л.Г. Скалозуб, Ю.Л. Мосенкіс, Р.І. Синишин, що доклали чималих зусиль у дослідженнях корейської мови у своїх роботах.

1. Вибір категорії ввічливості.

Оскільки цей аспект є темою нашого дослідження, то розглянемо його першим. Варто зазначити, що мовознавці та корейські вчені й досі не встановили конкретну систему рівнів категорій ввічливості в корейській мові. Існують різні думки щодо кількості категорій, дехто з вчених виділяє основних чотири, інші ж шість рівнів, або

сім. Проте ми в нашій роботі спираємось на думку відомого корейського мовознавця Со Чжонгсу, який виділяє шість основних категорій ввічливості, а саме:

- «офіційно-ввічливий» 하십시오체;
- «неофіційно-ввічливий» 해요체;
- «формальний» 하오체;
- «нейтральний» 하계체;
- «книжний» 해라체;
- «інтимний» 해체.

Список починається з найвищого рівня ввічливості і закінчується найнижчим. Також при виборі відповідної категорії слід звертати увагу на такі соціальні фактори, як вік співрозмовника, стать, соціальне положення та конкретна ситуація. Детальніше з кожною категорією ми ознайомимося в практичній частині нашого дослідження.

2. Звертання.

В корейській мові форми звертання є важливим фактором в прояві ввічливості до співрозмовника. Звичайно, звертання не є тільки корейською особливістю прояву ввічливості, можемо простежити цей аспект також в китайській, японській, іспанській, французькій та інших. Однак, в Кореї при звертанні важливо враховувати такі фактори як вік особи до якої звертаємось, її статус та посаду на роботі, а також стать. Наприклад, якщо говорити про взаємини в родині, то особа чоловічої статі до старшого брата повинен звертатись 형, а до старшої сестри – 누나, в свою чергу особа жіночої статі до старшого брата звертатиметься 오빠, а до старшої сестри – 언니. До молодших братів та сестер, і особа чоловічої статі, і жіночої звертаються однаково, а саме 동생. В цьому випадку ми бачимо як ураховуються і статус в сім'ї (молодша чи старша особа, до якої звертаємось), а також стать. (국어사전, 1992).

Говорячи про звертання до батьків, корейці звертають увагу на сімейні цінності та традиції, а також рівень близькості між дітьми та батьками, оскільки порівняно з минулим, де корейці виражали найбільшу повагу до старших в сім'ї, на сьогодні, хоч принцип поваги залишається майже незмінним, через вплив заходу деякі цінності минулого сучасним поколінням корейців вже не є в пріоритеті. Таким чином

базуючись на фактори, які ми зазначили в попередньому реченні, до батька заведено звертатись *아버지* (більш ввічлива форма) чи *아빠* (менш ввічлива форма), а до матері – *어머니* (більш ввічлива форма) чи *엄마* (менш ввічлива форма).

Пропонуємо також розглянути звертання в контексті робочих та навчальних зв'язків. До вчителів та викладачів учні та студенти, дотримуючись ввічливості та поваги, звертаються *선생님*, до професорів *교수님*. Студенти молодших курсів та молодші колеги, коли звертаються до старших курсів та колег вживають форму звертання *선배*, а старші до молодших *후배*. Цікавим також є те, що саме при цьому виді звертанні враховуємо лише положення на роботі чи в навчальному закладі, ми не звертаємо увагу на вік та стать. Таким чином, якщо людина що знаходиться на нижчій посаді хоче звернутися до старшого колеги, що є молодшим за віком, то все одно повинен вживати форму *선배*, оскільки вважається, що людина, що посіла вищу посаду є мудрішою, й тому слід проявляти повагу до неї. Щодо звертань до керівництва, то зазвичай використовуються титули, наприклад форму *대표님* корейці вживають у більш формальних ситуаціях, що означає «голова» чи «президент», а форма *사장님* означає «генеральний директор». Також у менш офіційних випадках можна вжити форму *선생님*, яка означає не тільки вчитель, а ще й людину професіонала своєї справи. Ключовою особливістю таких звертань є суфікс «*님*», що підкреслює формальність спілкування та вказує на повагу до співрозмовника.

Варто зазначити, що звертання в корейській мові складають цілу складну культурну систему соціальних відносин, які важливо враховувати для запобігання конфліктів та непорозумінь у спілкуванні.

3. Підтримування позитивного тону спілкування.

Корейська мова відома своєю інтонацією під час спілкування. В корейській мові інтонація та тональність не одне й те саме, оскільки в корейській мові немає чіткої структури тонів як, наприклад, в китайській, тайській, в'єтнамській та інших мов.

Інтонацією речення корейці здатні висловити свою повагу до співрозмовника, також, тон речення допомагає виразити свої почуття під час комунікації, а іноді навпаки почуття та думки стримати. В корейській мові навіть присутнє надмірне

використання інтонації, що, звісно, не звучить природно та щиро, однак головним фактором залишається збереження дружньої атмосфери та запобігання прямих конфліктів під час спілкування.

4. Непряме заперечення та вживання загальних ввічливих виразів.

Від корейців дуже зрідка можна почути чітке «ні» на пропозицію чи прохання, однак це не означає, що вони готові завжди погодитись на ваші просьби. Через свій менталітет та високий рівень ввічливості вони не можуть прямо відхилити подібні пропозиції. Тому, під час прохання про допомогу ви можете почути від місцевих жителів корейського півострова такі фрази, як *죄송합니다, 그것은 어려운 결정입니다*, що означає «вибачте, це складне рішення» або *정말 죄송합니다. 하지만 그것은 어려운 일입니다* в значенні «справді вибачте, але це складно для мене». Щоб відмовитись від пропозиції кудись піти, щось зробити також існує схожа форма відмови, а саме: *미안해요. 이미 약속이 있어요*, що перекладається як «вибачте, в мене вже назначена зустріч». Подібні вирази не завжди мають буквальне значення, а скоріше за все це дуже ввічлива форма, щоб висловити відмову від чогось. Крім того, це також стосується таких висловів як *다음에 꼭 만날게요 / 먹을게요 / 마실게요*, що можемо перекласти як «наступного разу обов'язково зустрінемося / поїмо / вип'ємо разом». Для корейців подібні вислови є культурними традиціями, однак для іноземців, які не знають або ще недостатньо познайомились з усіма культурними особливостями ці висловлювання можуть спричинити непорозуміння.

Важливо також зазначити, що у всіх вищезазначених прикладах особливостей вербалізації категорій ввічливості корейської мови вживано офіційно-ввічливий *하십시오체* та ввічливий *해요체* стиль.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи перший розділ про теоретичні засади дослідження мовленнєвого етикету у корейській мові, ми розібрали поняття та дали визначення таким

лінгвістичним термінам: культура мовлення, лінгвістична ввічливість, мовленнєвий етикет, ввічливість та категорії ввічливості.

Ми проаналізували і дійшли висновку, що особливостями корейського мовленнєвого етикету є: наявність категорій ввічливості, вживання відповідних граматичних форм, тональність в реченні.

Щодо пункту 1.2. ми проаналізували та охарактеризували особливості вербалізації ввічливості у сучасній корейській мові, серед яких основні: правильний вибір категорії ввічливості, відповідне звертання, підтримування позитивного тону у спілкуванні та наявність загальних ввічливих виразів та непрямого заперечення. Та з'ясували, що корейці й нині надають великого значення мовленнєвому етикету та належному вираженню своєї ввічливості, посилаючись на ієрархію у відносинах та при спілкуванні.

Отже, пункти, що ми розглянули в першому розділі нашого дослідження, відкрили нам наскільки тема категорій ввічливості корейської мови ще несистематизована в лінгвістиці. Проте навіть при таких обставинах, у нас є базове підґрунтя для подальшого дослідження цієї теми у мові.

РОЗДІЛ 2

ГРАМАТИЧНИЙ І ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЙ ВВІЧЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Категорії ввічливості корейської мови

Досліджуючи тему мовленнєвого етикету та ввічливості корейської мови, ми спираємось на дослідження корейського мовознавця Со Чжонгсу (1996), який описуючи систему категорій ввічливості корейської мови вживає спеціальний термін *대우법*, який даючи пояснення українською, має значення «спосіб, який передає протиставлення двох підметів». Цей термін описує процес вибору належної категорії ввічливості та лексики мовця стосовно свого співрозмовника.

Крім того, як ми вже зазначали в теоретичній частині дослідження, категорії ввічливості корейської мови поділяються на *격식체* «формальний» та *비격식체* «неформальний» стиль (Со Чжонгсу, 1996). Однак, такий поділ почав вживатися в лінгвістиці відносно нещодавно, Со Чжонгсу зазначає, що поділ стилів ввічливості корейської мови з'явилося вперше в працях таких корейських лінгвістів як Сонг Гічхоль та Со Чжонгсу, а це мовознавці XIX століття.

Якщо розглядати стилі за класифікацією формального та неформального стилю, то до формального стилю мовознавці відносять чотири категорії ввічливості, а саме: «офіційно-ввічливий» *하십시오체*, «формальний» *하오체*, «нейтральний» *하체체*, «книжна» *해라체*; в свою чергу, до неформального відносяться дві категорії: «неофіційно-ввічливий» *해요체*, «інтимний» *해체*. Назви категорій ввічливості складаються з частинок *하다*, означає інфінітив слова «робити», та *체* – перекладається як «стиль». Кожна категорія має різні умови при яких їх варто вживати, а також, має відповідні граматичні форми. Враховуючи ці аспекти

пропонуємо розглянути кожну категорію ввічливості окремо (유영관, 이지연, 김건희, 2022)

Пропонуємо розпочати розгляд категорій ввічливості з формального стилю. «Офіційно-ввічлива» *하십시오체* категорія є найвищою формою ввічливості корейської мови. Вона вживається як у письмових, так і в усних офіційних ситуаціях. Наприклад, в робочій сфері, під час інтерв'ю, промов, оголошень, першої зустрічі, в офіційних листах, підручниках. Ця форма чітко описує соціальні позиції мовця та слухача під час спілкування, оскільки для вживання цієї форми заведено звертати увагу на вік слухача, його статус, посаду чи ранг, рівень знайомства й близькості, іноді на конкретну ситуацію під час спілкування. Таким чином ця категорія застосовується зі старшими людьми за віком, з незнайомцями та з людьми вищими за статусом як керівники, вчителі, професори, попри їх вік, оскільки вони старші за рангом.

Під час вживання офіційно-ввічливої категорії вживаються гонорифічні іменники та дієслова. Наприклад, замість *먹다* – «їсти» та *마시다* – «пити» буде використовуватись дієслово *드시다*. Детальніше цей граматичний аспект ми дослідили в другому пункті нашої практичної частини дослідження.

Характерним граматичним вираженням цієї категорії є мовленнєві закінчення до дієслів та прикметників: «-*니다*/*-습니다*» для розповідного речення, «-*니까*/*-습니까*» для питального речення, «-*십시오*/*-으십시오*» для наказового речення; до іменників закінчення «-*입니다*/*-아닙니다*», «-*입니까*». Наводимо приклади вживаючи всі граматичні форми закінчень офіційно-ввічливої категорії ввічливості:

1. *저는 모르겠습니다.* – «Я не знаю», розповідне речення;
2. *정말 비가 오겠습니까?* – «Чи справді буде дощ?», питальне речення;
3. *이쪽으로 돌아가십시오.* – «Повертайтеся цим шляхом», спонукальне речення;

4. *여자가 학생입니다/여자가 학생이 아닙니다/여자가 학생입니까?* – «Вона студентка/вона не студентка/вона студентка?», офіційно-ввічлива категорія ввічливості до іменника.

(이익섭, 2005)

Оскільки першою формою чи розглянули найбільш поважну категорію ввічливості корейської мови, то дотримуючись цієї послідовності наступною категорією розглянемо «формальну» *하오체* форму, яка по рівню вираження ввічливості йде одразу після офіційно-ввічливої категорії. Формальна категорія тепер майже не вживається в усній формі, однак старше покоління корейців досі може використовувати цю форму ввічливості. Та вживається ця форма серед людей однакового становища. Формальна категорія також активно використовується для діалогів у перекладах іноземних романів і фільмів, та в історичній корейській кінематографії. Всупереч тому, що його використання значною мірою скорочується, у деяких колах він зберігає свою унікальну функцію.

Граматичним способом вираження формальної категорії є такі закінчення: «-오/-소», «-요/-이오», «-하시다/-합니다». Наведемо декілька прикладів речень формальної категорії ввічливості:

1. *그렇소 여기가 서울이오.* – «Так, це Сеул», розповідне речення;
2. *정말 비가 오겠소?* – «Чи справді буде дощ?», питальне речення;
3. *잘 있으시오. 그리고 또 오시오.* – «До побачення. Приходьте знову», наказове речення;
4. *그럼 다들 내일 만나십시오.* – «Тоді давайте всі зустрінемося завтра», спонукальне речення.

(이익섭, 2005)

Ще однією категорією ввічливості, що входить до формального стилю є «нейтральна форма» *하계체*. Ця категорія використовується, коли співрозмовник знаходиться нижче за статусом ніж мовець, однак все одно існує потреба проявляти

повагу до свого співрозмовника. Ця категорія ввічливості дає мовцеві відчуття авторитету та певної формальності. Раніше нейтральною формою спілкувались між собою близькі друзі, коли дорослішали, однак зараз ця форма частіше зустрічається стосовно молодших людей за віком чи під час спілкування професорів з аспірантами та асистентами. Важливо, також, зазначити, що нейтральну категорію *하개체* не можна вживати стосовно родичів та дітей. Крім того, останнім часом тенденція використання нейтрального стилю поступово зменшується.

Типовими граматичними конструкціями нейтрального стилю вважаються закінчення: «-네» для розповідного речення; «-나» та «-는가/-는가» для питального речення; «-세요» для наказового речення; «-세요» для спонукального речення. Наводимо приклади всіх типів:

1. *틀림없이 여기가 서울이네.* – «Без сумніву, це Сеул», розповідне речення;
2. *자네가 여기 웬 일런가?* – «Що ти тут робиш?», питальне речення;
3. *여보세, 자네 여기 좀 앉세.* – «Вітаю, сідай сюди», наказове речення;
4. *이 사람아, 같이 가세.* – «Давай підемо разом» спонукальне речення.

(이익섭, 2005)

Остання категорія ввічливості корейської мови, що належить до формального стилю мови – «книжна» форма *해라체*. Назва цієї категорії ввічливості вже вказує на сферу в якій найчастіше вживається ця форма: в газетах, статтях, підручниках, словниках, в написанні есе та інших публікаціях, які орієнтовані на невизначену за віком та статусом аудиторію. Ця форма, також, часто вживається корейцями в побуті, коли не має необхідності підвищувати свій статус, оскільки вживається до близьких друзів або до молодших за віком.

Книжна форма складна своєю граматикою, оскільки для кожного речення за метою висловлювання існує декілька граматичних конструкцій книжної категорії ввічливості. Таким чином, для розповідного речення ми вживаємо закінчення «-다/-는다/-는다» або «-구나/-는구나»; для питальних речень закінчення «-니/-으니»,

«-냐/-으냐», «-느냐»; для наказових речень «-아라/-어라/-여라»; а для спонукальних закінчень «-자». Розглянемо приклади вживання книжного стилю:

1. 바람이 참 시원하구나. – «Вітер такий прохолодний», розповідне речення;
2. 어떠니? 정말 비가 오겠니? – «Як так? Невже буде дощ?», питальне речення;
3. 너는 여기 앉아라. – «Ти сидиш тут», наказове речення;
4. 여기 앉자. – «Давай сядемо тут», спонукальне речення.

(이익섭, 2005)

Наступна категорія, яку ми охарактеризуємо – це «неофіційно-ввічлива» форма *해요체*. Хоч й неофіційно-ввічлива форма *해요체* входить до неформального стилю ввічливості корейської мови, вона вважається найбільш вживаною як в усному мовленні, так і на письмі. Ця форма дозволяє виразити свою повагу до співрозмовника, який старше чи одного віку з мовцем. Крім того, соціальний статус, посада та ранг співрозмовника також враховується в цій категорії. Також, можлива варіація використання неофіційно-ввічливого стилю як у спілкуванні з незнайомцями або малознайомими людьми, так і з близькими друзями, родичами чи колегами.

Характерною ознакою цієї категорії ввічливості є кінцеве закінчення «-요», незалежно від видів речення за метою висловлювання; що в розповідному, що в питальному, що в спонукальному та окличному реченнях закінчення залишатиметься те саме, якщо, звісно, не додавати інші граматичні форми до цієї категорії ввічливості.

Розглянемо приклади:

1. 물론이지요. 당연히 그래야지요. – «Звичайно. Звичайно, має бути»;
2. 정말 비가 오겠어요? – «Чи справді буде дощ?»;
3. 이쪽으로 돌아가세요. – «Повертайтеся цим шляхом»;
4. 그럼 가실까요? – «Тоді підемо?»;
5. 그래서요? 마저 얘기해 주세요. 빨리요. – «Отже? Будь ласка, закінчимо розмову швидко».

(이익섭, 2005)

Важливо зазначити, що якщо до іменників додається закінчення «-*이/여/요/어/여/요*», залежно від відкритого та закритого складу, то до дієслів та прикметників додаватиметься «-*아/어/여/요*», відповідно до голосної останнього складу в інфінітиві слова.

Остання категорія ввічливості – це «інтимна» форма *해/체*. Друга назва цієї категорії, яка вживається частіше, *반말*. Цю форму ввічливості переважно вживають старші люди щодо молодших за віком людей чи дітей, або ж старші колеги щодо своїх молодших колег. Однак, в Кореї всі ці фактори вирішується індивідуально, оскільки різниця у віці між мовцем та співрозмовником навіть в декілька років має суттєвий вплив у виборі належної категорії ввічливості. Основна аудиторія, яка вживає інтимну форму в спілкуванні між собою – це близькі друзі, родичі чи люди з приятельськими й дружніми стосунками. Інтимна форма *해/체* неформального стилю, на відміну від категорій ввічливості формального стилю, не намагається принизити мовця, та підвищити співрозмовника. Навпаки, під час вживання інтимної форми, мовець підносить себе та своє соціальне положення.

Характерною граматичною ознакою інтимної форми є закінчення «-*아/어/야*», що вживається в усіх типах речення за метою висловлювання, а для розрізнення конкретного виду відіграє роль інтонація та тональність мовця. Наведемо приклади речень в формі *해/체*:

1. *애, 아무래도 비가 오겠어*. – «Чуєш, мабуть, буде дощ»;
2. *너희들 학생이지?* – «Ви студенти?»;
3. *잠깐만 기다려* – «Почекай хвилинку»;
4. *얘들아, 나랑 같이 가*. – «Народе, ходімо зі мною».

(이익섭, 2005)

Важливо зазначити, що в реченнях категорії ввічливості *반말* можуть опускатись такі граматичні частинки як «*ㅇ/가*», «*을/를*» та інші, і це не вважається за помилку, а є особливістю вживання інтимної форми ввічливості.

Категорії ввічливості корейської мови для людей, які вивчають цю мову, можуть здатись незрозумілими та занадто складними, однак на них будується система поваги корейського суспільства, що є неодмінною частиною для розуміння культурних аспектів та адаптації в корейському суспільстві.

2.2. Граматичні аспекти категорій ввічливості в сучасній корейській мові

Однією з особливостей вираження ввічливості корейської мови є граматичний аспект. Граматичні аспекти ввічливості в мові стосуються специфічних граматичних засобів, до них належать ввічливі форми дієслів, особові займенники та використання виразів, що вказують на статус і стосунки між співрозмовниками. Граматичний аспект ввічливості допомагає створити атмосферу ввічливого і шанобливого спілкування, що є важливим аспектом у багатьох культурах. У корейській мові з давніх часів існують різні граматичні аспекти, які використовуються для вираження ввічливості, що знаходять своє відображення у мові та виразах, які використовуються у спілкуванні. Більшість з них використовуються й нині, адаптувавшись до сучасної корейської мови.

Безумовно, граматичний аспект ввічливості корейської мови виражається через закінчення категорій ввічливості, які ми вже розглянули вище при дослідженні всіх поважних форм.

Крім того, важливо зазначити, що частіше граматичний аспект ввічливості позначається гонорифічними конструкціями. «Гонорифічний» – це система елементів в мові та культурі, що використовуються для вираження поваги, шанобливості або ввічливості у спілкуванні. Це може охоплювати вживання ввічливих форм слів, особливих звертань, ввічливих дієслівних форм та інші мовні засоби, які підкреслюють соціальні аспекти взаємодії між співрозмовниками. Гонорифікація є

важливою частиною багатьох мов та культур і може відрізнятися від однієї мови до іншої.

Проаналізувавши граматичні конструкції ввічливості корейської мови, можемо виділити наступні найбільш вживані форми, які позначаються гонорифічними конструкціями.

1. Гонорифічні суфікси звертання.

Корейський мовознавець Лі Іксоп (1997) стверджує, що одним з проявів ввічливості в корейській мові є вживання титулів до імен та професій. Оскільки в Кореї не заведено звертатись до людей просто на ім'я, то в корейській мові використовуються такі суфікси: «-*님*», «-*씨*».

Суфікс «-*님*» заведено вважати найвищою формою звертання, додається до посади людини. Наводимо приклади звертань з цим суфіксом: *선생님* «вчитель», *사장님* «генеральний директор». Також, іноді «-*님*» може вживатись в звертаннях до членів родини: *아버님* «шановний батько», *형님* «шановний старший брат» (국어사전, 1992).

Наступний суфікс-титул «-*씨*». Поважний суфікс, що має менший рівень поваги ніж попередній, однак є більш універсальним та більш вживаним в спілкуванні. Додається до імені та прізвища людини, коли мовець звертається до того, хто має такий самий вік чи посаду, або ж нижче соціальне положення, однак все одно потребує вираження ввічливості. Ми виділили декілька прикладів можливих варіантів додавання суфікса «-*씨*» до одного і того ж імені: *김승현씨* – суфікс доєднується і до імені, і до прізвища; *김씨* – тільки до прізвища; *승현씨* – тільки до імені.

Таким чином, через приклади та опис суфіксів, ми вирізнили в яких ситуаціях при спілкуванні слід вживати той чи інший суфікс-титул.

2. Гонорифічні частки корейської мови.

Серед всіх часток корейської мови, тільки дві мають гонорифічну функцію, а саме: «-께서» та «-께». Частина «-께서» – це ввічлива форма називного відмінка «-이/가», що являється менш ввічливим варіантом. Використовують цю частку в офіційних бесідах та при звертанні до старшої за віком чи статусом людини. (Miho Choo, Hye-young Kwak, 2008). Наприклад:

사장님께서 모임에 참석하셨습니다. – «Генеральний директор взяв участь у зустрічі»;

어머니께서 맛있는 음식을 만들었습니다. – «Матір приготувала смачну їжу».

В свою чергу, друга частина «-께» має менш ввічливі еквіваленти «-한테» та «-에게», для позначення напряму або місця, до якого щось або хтось звертається або куди щось або хтось направляється. (Miho Choo, Hye-young Kwak, 2008). Наприклад, речення «будь ласка, передайте цей лист вчителю» можемо відтворити двома способами:

Речення з «-께»: 선생님께 이 편지를 전해 주세요;

Речення з «-에게»: 선생님에게 이 편지를 전해 주세요.

3. Гонорифічні іменники. Гонорифічні дієслова.

Неможливо не зазначити як граматичний аспект ввічливості гонорифічні іменники та дієслова в корейській мові. Гонорифічні іменники та дієслова – це поважна форма менш формальних слів; вживаються такі слова переважно щодо старших за віком або ж до людей вищих за статусом у формальних ситуаціях. Серед іменників можемо навести такі приклади: *집* «дім» в офіційно-ввічливій формі стає *택*; слово *생일* «день народження» змінюється на *생신*; *밥* «їжа» перетворюється на *식사*; *나이* «вік» стає *연세*; слово *말* «мова» переходить в *말씀*; іменник *사람* «людина» змінюється на *분*; слово *술* «алкоголь» стає *약주* (국어사전, 1992).

Вживання гонорифічних іменників в реченнях пропонуємо розглянути нижче:

생신 선물로 무엇을 좋아하시나요? – «Що Ви б хотіли отримати в подарунок на свій день народження?»;

분들은 회의실로 모여 주세요. – «Люди, будь ласка, зібрання в конференц-залі»;
저희 책은 한적한 시골 마을에 있습니다. – «Наш будинок знаходиться в
спокійному сільському селищі».

Серед дієслів ми змогли виділити наступні приклади: дієслово *주다* «дати», яке змінюється на *드리다*, *자다* «спати» стає *주무시다*, *있다* «бути» перетворюється на *계시다*, *말하다* «говорити» стає *말씀하다*, дієслово *죽다* «помирати» переходить в *돌아가시다*, та інші (국어사전, 1992).

Розглянути приклади речень в складі яких є гонорифічні дієслова:

그 분은 항상 친절하게 말씀하십니다. – «Та людина завжди ввічливо розмовляє»;

이 회사의 사장님은 매우 열심히 일하시고 계십니다. – «Генеральний директор цієї компанії дуже старанно працює»;

아버지께서는 매일 밤 10 시에 주무십니다. – «Батько лягає спати кожного вечора о 10 годині».

4. Гонорифічний суфікс «-시-».

Гонорифічний суфікс «-시-» додається до дієслів, однак підносить в реченні підмет. Тобто, висловити свою повагу до співрозмовника, можна при побудові речення, шляхом додавання гонорифічного суфікса до дієслова: *읽다* «читати» – *읽으시다* «читаєте» (Jean-myung Ahn, Lee Kyung-Ah, Han Hoo-Young, 2010).

Розберімо приклад речення з вживанням суфікса «-시-» та без нього:

그 회의에 참석하다. – «Брати участь у тій нараді»;

그 회의에 참석하시다. – «Ви берете участь у тій нараді».

Окрім гонорифічних конструкцій до граматичного аспекту ввічливості корейської мови входить два вектори співвідношення сприйняття, а саме:

1. «ставлення до суб'єкта» *주체 높임법*;
2. «ставлення до співрозмовника» *상대 높임법*.

«Суб'єктивна» ввічливість *주체 높임법* використовується, коли співрозмовник має вищий соціальний статус. Виражається через лексичні одинці, суфікси та частки, які ми зазначали вище. Цей тип ввічливості обмежується офіційними текстами, такими як новини, або коли співрозмовник має вище соціальне положення.

В свою чергу, «ставлення до співрозмовника» *상대 높임법* поділяється на формальний *격식체* та неформальний *비격식체* і виражається через стилістичні закінчення категорій ввічливості корейської мови. Таким чином, за допомогою конкретної категорії ввічливості ми підкреслюємо наше ставлення до співрозмовника, а саме, нашу повагу чи зневагу й рівень близькості (Стелюк, 2023).

2.3. Функційні аспекти категорій ввічливості в сучасній корейській мові

Функційні аспекти в мові стосуються специфічних мовних засобів або конструкцій, які виконують певні синтаксичні, морфологічні або семантичні функції. Це може включати різні форми слова (наприклад, часи дієслова) або синтаксичні конструкції (наприклад, умовні речення), які використовуються для досягнення певного значення або виконання певної мовної функції. Приклади функційних засобів: Часи дієслова (минулий, теперішній, майбутній) для вираження часових відносин; вживання умовних конструкцій для вираження гіпотетичності; вживання пасивних конструкцій для зміни фокуса інформації у реченні (Кочерган, 2005).

Практичне значення функційних аспектів: важливі для граматичного аналізу, вивчення мовної структури (Кочерган, 2005).

Що стосується функційних аспектів ввічливості, то вони визначають, як ми спілкуємося з іншими, виражаючи повагу та уважність. Спрямовані вони на створення приємної та гармонійної атмосфери у спілкуванні. Отже, функційні аспекти ввічливості більше зорієнтовані на міжособистісні відносини. Крім того, вони визначають, як мову використовують у спілкуванні для досягнення конкретних цілей. Сюди входить використання мовних виразів, форм вітання та інших мовних засобів для вираження ввічливості, почуттів, емоцій та намірів.

Наприклад, функційні аспекти ввічливості в українській мові, як правило, передбачає використання відповідних виразів привітання залежно від віку, соціального статусу та ступеня знайомства з іншою людиною: «пане», «пані». Це також включає використання ввічливих фраз і виразів: «будь ласка», «чи не могли б ви...», «перепрошую», «дякую» тощо.

В свою чергу, функційні аспекти ввічливості в сучасній корейській мові містять в собі вживання відповідних форм звертання та виразів залежно від соціального статусу та ступеня близькості до співрозмовника, які ми вже охарактеризували при дослідженні особливостей вербалізації ввічливості корейської мови, а саме: коректні звертання в родинному оточені та робочому середовищі; вирази ввічливості, що мають свою рівні ввічливості. Прикладом може виступати слово «дякую», яке має декілька варіацій вираження залежно від ситуації під час комунікації: *감사합니다* – вираз «дякую» в офіційно-ввічливому стилі, вживається в формальному спілкуванні або з незнайомцями; *고맙습니다* – менш офіційна версія «дякую», використовується в неформальних ситуаціях, наприклад, між друзями та колегами; *고맙워* – «дякую» в інтимній формі, для дружнього та неформального оточення.

Таким чином, практичне значення функційних аспектів ввічливості спрямовано на граматичний аналіз та вивчення мовної структури ввічливості.

Висновки до розділу 2

У практичному розділі нашого дослідження ми в деталях проаналізували категорії корейської ввічливості, а саме: «офіційно-ввічливий» *하십시오체*; «неофіційно-ввічливий» *해요체*; «формальний» *하오체*; «нейтральний» *하체체*; «книжний» *해라체*; «інтимний» *해체*. І з'ясували, що вони мають важливе значення для культурних традицій корейців та обов'язковою складовою при вивченні корейської мови.

Висвітлили відповідні граматичні конструкції цих категорій. Для офіційно-ввічливого *하십시오체* – це закінчення «-습니다/-습니다», «-니까/-습니까» «-십시오/-으십시오», «-입니다/-아닙니다», «-입니까»; неофіційно-ввічливий *해요체* характеризується «-이에요/예요», «-아/어/여요»; формальний *하오체* приєднує до слів «-오/-소», «-요/-이오», «-시다/-십니다»; нейтральний *하계체* має закінчення «-네» «-나» «-는가/-는가» «-계» «-세»; книжний *해라체* визначається через «-다/-는다/-니다», «-구나/-는구나», «-니/-으나», «-냐/-으나», «-느냐», «-아라/-어라/-여라», «-자»; а інтимний *해체* окрім закінчень «-아/어/야» ще має особливість випускати частки «이/가», «을/를» при мовленні.

Також, змогли виділити основні граматичні аспекти ввічливості корейської мови. Серед них вирізняли актуальне вживання корейцями гонорифічних конструкцій, таких як: суфікси «-님», «-씨», «-시-»; гонорифічні іменники, дієслова, частки.

Крім того, охарактеризували два вектори співвідношення сприйняття *주체 높임법* та *상대 높임법*, за допомогою яких ми виражаємо повагу до співрозмовника. Ці вектори містять вживання підвищувальних суфіксів та дієслів стосовно адресата.

Згідно з нашим дослідженням функційний аспект категорій ввічливості корейської мови охоплює специфічні мовні конструкції, такі як звертання та ввічливі вирази. Ми, також, визначили, що в корейській мові звертання мають окрему систему вираження, у випадку ігнорування якої, може призвести до непорозумінь та прямих конфліктів при комунікації.

ВИСНОВКИ

Наше дослідження складається з двох основних частин, де перша частина була присвячена теоретичній частині нашого дослідження та складалась з пояснень термінології ввічливості та визначення особливостей вербалізації ввічливості, друга частина дослідження має практичне значення, в якій ми мали змогу охарактеризувати категорії ввічливості в сучасній корейській мові та визначити граматичний й функційний аспекти корейської ввічливості.

У Вступі ми визначили та виклали завдання, які ми прагнули досягти під час нашого дослідження. Отже, у висновках ми зазначимо, що ми знайшли і чого досягли:

1. Охарактеризували ключові поняття та загальнотеоретичні засади мовленнєвого етикету корейської мови:

Головне, чого ми досягли в цьому пункті – це розтлумачення понять з якими ми працювали впродовж усього дослідження.

2. Визначили особливості вербалізації категорій ввічливості корейської мови. Підсумовуючи, можна підкреслити, що вербалізація категорій ввічливості є важливим аспектом міжкультурної комунікації. Вона відображає культурні особливості та цінності суспільства, а також стосунки між учасниками комунікації. Особливості вербалізації категорії ввічливості включають відповідні привітання, вирази ввічливості та використання граматичних конструкцій, які допомагають створити атмосферу поваги та турботи у спілкуванні. Ці особливості є ключовими для успішної комунікації в різних культурних контекстах і сприяють здоровим і гармонійним стосункам. Серед особливостей вербалізації ввічливості корейської мови ми змоги виділити наступні: вибір відповідної категорії ввічливості, коректне звертання до співрозмовника, підтримування позитивного тону спілкування, непряме заперечення та вживання загальних ввічливих виразів під час комунікації.

3. Дослідили класифікацію категорій ввічливості в сучасній корейській мові та описали граматичні та лексичні способи вираження кожної категорії. Основними формами ввічливості ми визначили наступні: «офіційно-ввічливий» *하십시오 체*; «неофіційно-ввічливий» *해요 체*; «формальний» *하오 체*; «нейтральний» *하체 체*;

«книжний» *해라체*; «інтимний» *해체* (знаходяться в порядку з найввічливішого до менш ввічливого стилю. Навели приклади до кожної категорії для візуалізації граматичних та лексичних засобів вираження.

4. Проаналізували граматичний та функційний аспекти ввічливості корейської мови та яке значення ці аспекти мають для вираження поваги. Оскільки, граматичний аспект спрямовано на правильне використання мовних структур, правил та форм у мові, а також, визначає, як правильно будувати речення, використовувати часи, слова та інші мовні одиниці для передачі значення, то в корейській мові він відіграє важливу функцію в передачі ввічливості як на письмі, так і в усному спілкуванні. Визначили найбільш поширені граматичні конструкції: гонорифічні суфікси («-님» (*선생님*), «-씨» (*김승현씨*), «-시-» (*참석하시다*)); гонорифічні іменники (*연세*, *생신*, *약주*), дієслова (*말씀하다*, *계시다*, *돌아가시다*), частки («-께서» та «-께서»).

5. Визначили два найпопулярніші функційні аспекти ввічливості в корейській мові, а саме: звертання (*오빠* – звертання дівчини до «старшого брата», *누나* – звертання дівчини до «старшої сестри»; *형* – звертання парубка до «старшого брата», а *언니* звертання парубка до «старшої сестри»); вирази ввічливості (*죄송합니다*, *미안해요*, *부탁드립니다*). Ми також з'ясували, що функційний аспект категорій ввічливості виступає маркером, що виражає повагу до співрозмовника та допомагає уникнути конфліктних ситуацій.

Варто зазначити у підсумку, що тема категорій ввічливості корейської мови та їх аспекти в мові, наразі ще малодосліджені в українському лінгвістичному просторі. Тому ми переконані, що тема нашого дослідження має великий потенціал для розроблення нових досліджень у сфері українського перекладознавства, філології та лінгвістики. Оскільки необізнаність у цьому питанні може призвести до неприємностей і недорозумінь у спілкуванні з корейцями призвести до проблем і непорозумінь у роботі та спілкуванні з носіями корейської мови.

АНОТАЦІЯ

한국어에는 많은 특징이 있다. 이러한 특징 중 하나는 높임법이 있다는 것이다. 그래서 우리 논문은 높임법을 연구하고 있다. 저희 작품의 주제는 '현대 한국어의 높임법의 언어화이다. 문법적 및 기능적 측면'이다. 우리 작업의 타당성은 한국 현대 말예절의 예의범주를 체계화하고 분류하며, 이를 언어화하는 데서 결정된다. 특히, 한국어의 공손함 범주에 대한 연구는 그 범주 자체가 의사소통에 중요한 역할을 하기 때문에 언어를 설명하는 데 중요합니다.

이 과학 연구의 연구의 목적은 한국어에서 공손발화의 문법적, 기능적 측면의 특성을 조사하고 파악하는 것이다.

높임법에는 말하는 내용과 상황에 따라 대화에 나타나는 사람들을 높이거나 낮추어 말하는 방법이 체계적으로 정해져 있다. 높임법은 누구에 대해 이야기하느냐, 누구와 이야기하느냐에 따라 다르게 실현된다. 기준은 나이의 많고 적음, 직위의 높고 낮음, 친한 정도 등이다.

대우법은 남을 높여서 말하는 법이다. 기본적인 높임법 종류 하십시오체, 해요체, 하오체, 하계체, 해라체, 해체다. 우리는 또한 문법적, 기능적 측면도 확인했습니다. 한국어의 공손함 높임법의 특징이 부각되었습니다.

결과적으로, 이제 높임법 공부는 언어와 문화 모두에 매우 중요하다. 우리는 이 주제가 번역, 언어학 전반에 대한 새로운 연구를 개발할 가능성이 크다고 확신한다.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Безноса, А. П. (2008). Граматичні індикатори вираження ввічливості (з історії вивчення питання). У: П. А. Безноса, "Лінгвістичні студії," No 17. – 176 -180 с.
- Білодід І. К. (1970). Словник української мови: в 11 томах. АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Київ: Наук. Думка.
- Богдан С.К. (1998). Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К. – 251 с.
- Ганич Д.І., Олійник І.С. (1985). Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа. – 360 с.
- Дервянко Ю. М. (2018). *Science and Education a New Dimension*. Philology, VI (51).
- Дзюбак, Н.М. (2015). Аспекти дослідження категорії ввічливості в сучасному мовознавстві. У: Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 12. – 111-114 с.
- Ко Йонгкин (1983). Дослідження з граматики корейської мови. Сеул.
- Кочерган М.П. (2005). Вступ до мовознавства: Підручник. К.: Видавничий центр "Академія". – 368 с.
- Лі Іксоп, Лі Сангок, Чхеван. (1997). Корейська мова. Сеул.
- Мосенкіс Ю.Л. (2002). Науковий семінар з корезнавства // Мова та історія: Період. зб. наук. пр. К., Вип. 61. – 48 с.
- Мосенкіс Ю.Л. (2003). Українській лінгвістичній корейстиці півстоліття // Мова та історія: Період. зб. наук. пр. К., Вип. 63 / 64. – 5 с.
- Мосенкіс Ю.Л. (2003). Синишин Р.І. Використання відомостей про походження корейської мови у навчальному процесі // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Східні мови та літератури. К.: ВПЦ "Київський університет", Вип.7 – 20-24 с.
- Науковий журнал «Східний світ №1» (2004). Інститут сходознавства ім. А.Ю. Кримського.
- Пономарів О. (2001). Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. К: Либідь. – 240 с.
- Со Чжонгсу. (1996). Граматика корейської мови. Хаянтехааккйо чхульпханвон.

Стельмахович М. Г. (1981). Культура слова.

Стелюк М. А. (2023). "Ad orbem per linguas. До світу через мови". Матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції "Наративи сучасної України у світовій геополітиці", 18–19 травня року. Київ: Видавничий центр КНЛУ. – 552 с.

Тофтул, М. Г (2014). Сучасний словник з етики: Словник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – 416 с.

Brown, L. (2011). *Korean honorifics and politeness in second language learning*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company

Brown, L., Winter, B., Idemaru, K., & Grawunder, S. (2014). *Phonetics and politeness: Perceiving Korean honorific and non-honorific speech through phonetic cues*. Journal of Pragmatics, 66. – 45–60 с.

Jean-myung Ahn, Lee Kyung-Ah, Han Hoo-Young. (2010). *Korean Grammar in use Beginning to Early Intermediate*: підручник. Publisher: DARAKWON. – 376 p. – (1).

Miho Choo, Hye-Young Kwak. (2008). *Using Korean A guide to contemporary usage*, ст.17-31. Cambridge University Press.

Watts R. J. (2019). 2. *Linguistic politeness and politic verbal behaviour: Reconsidering claims for universality. Politeness in language: Studies in its history, theory and practice*. Vol. 59. – 43–52 p.

국립국어원. Електронний словник. <https://stdict.korean.go.kr/main/main.do>

국어사전.(1992).서울. Електронний словник корейської мови Навер.

[URL:https://ko.dict.naver.com/small_detail.nhn?docid=528000](https://ko.dict.naver.com/small_detail.nhn?docid=528000)

김지은 (2022). 한국어 교재의 상대경어법 기술에대

유영관, 이지연, 김건희 (2022). 한국어 교재에 나타난 높임법 연구: 경희대, 성균관대 고급 교재 담화 지문 분석을 중심으로. 언어과학연구, 103. – 301–339 p.

이익섭.(2005). 한국어 문법. 서울대학교출판부. – 207-235 p.